

JOAN SALVAÑÀ I CASABELLA: UN MISSIONER MATARONÍ A SIAM

Dedicat a l'amic Albert Roldan i Graupera,
amb qui havia compartit tants temes d'història,
recentment traspasat.

INTRODUCCIÓ

Joan Salvañà i Casabella, «Joanito» per a la família, va esdevenir el germà gabrielista Ludovico Maria o Lluís Maria, com s'anomenava ell mateix. Es tracta d'un personatge poc conegut, malgrat que va dur a terme una important tasca a Siam, l'actual Tailàndia, reconeguda per l'Estat espanyol amb la concessió de la medalla al mèrit civil que li va imposar el mateix ministre. Va ser un dels pocs europeus amb coneixements profunds de llengua tai, que va convertir en la seva predilecta i a la qual va traduir multitud de llibres escrits en altres llengües. Coneixia vuit idiomes, incloent-hi el llatí i el grec. Va dedicar la vida a la seva vocació religiosa, iniciada als col·legis de Canet i Caldetes, duent una vida plenament coherent amb les seves creences. Tothom qui el va conèixer en va destacar la seva bondat i qualitat humana.

Enguany fa cinquanta anys de la seva mort, i aquest article vol donar a conèixer la seva vida, així com recordar aquest mataroní tan excepcional com desconegut. Algunes dades de la seva biografia es van donar a conèixer poc després del seu traspàs, en una revista que publicava el mateix orde religiós, escrites alternativament per dos germans gabrielistes que el van conèixer de ben a prop, el germà Juan María i el germà F. de A.¹ Aquesta informació, que ha estat la base principal d'aquest treball, s'ha completat amb les dades obtingudes a través de converses amb diversos familiars que l'havien conegut: Magdalena Ongil i Bosch, Maria Ongil i Bosch, Leocàdia Salvañà i Domènech, Roser Salvañà i Domènech, Roser Salvañà i Ongil, Carme Salvañà i Ongil i Josep Maria Salvañà i Ongil. També hi he inclòs la informació que consta a les escasses cartes conservades que he pogut consultar, d'entre les moltes que el missioner va enviar a la família. Les fotografies que acompanyen el treball m'han estat facilitades per Josep Maria Salvañà i Ongil (fig. 2, 5, 6 i 7), Roser Salvañà i Ongil (fig. 3, 4, 10 i 11) i Leocàdia Salvañà i Domènech (fig. 9).² Agraeixo a tots ells la seva col·laboració.

La informació genealògica procedeix bàsicament del Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró, de l'Arxiu de la Parròquia de Sant Joan i Sant Josep de la mateixa ciutat, de l'Arxiu Diocesà de Girona i de l'Arxiu Històric Fidel Fita d'Arenys de Mar.

UNES DADES GENEALÒGIQUES: ELS SALVAÑÀ DE MATARÓ

El cognom Salvaña, Salvanyà o Salbanyà procedeix amb tota probabilitat del lloc de Sauvanyà (antigament anomenat Salvanyà), a l'Alt Urgell. En aquesta zona trobem persones que duen el cognom des del segle XII, essent Pere de Salvanyà el primer localitzat en un document de 1125.³ Més tard, a partir del segle XIV, retrobem el cognom al poble d'Aiguaviva, molt a prop de Girona, on una nissaga lligada al mas Salvanyà va dur el cognom fins al segle XVIII, perdent-se més tard perquè en aquell moment l'hereva no va transmetre el cognom, tal i com s'havia fet en segles anteriors. Amb tota probabilitat, d'Aiguaviva va passar el cognom al Baix Montseny. Així, sabem que a començament del segle XVII Francesc Salvanyà, pagès, vivia en un mas de Mosqueroles que més tard, en documents referents al seu fill Narcís, ja trobem denominat Salvanyà, començant així la nissaga que té actualment descendència al Maresme.

Pere Pau Salvanyà, fill de Narcís, es traslladà de Mosqueroles a Santa Maria de Palautordera, poble on van viure diverses generacions de descendents, fins que Proget Salvanyà es traslladà a Mataró cap al 1783, quan tenia uns catorze anys.⁴

A Mataró, Proget va esdevenir mestre sastre, essent el seu besnét Serafí Salvaña i Ribas, pare del missioner Joan Salvaña. Serafí treballava en una fàbrica i es casà a Mataró l'any 1891 amb Caterina Casabella i Simó, filla de Baldomer Casabella, que elaborava i venia fogons, i de Feliciana Simó. D'aquest matrimoni nasqueren sis fills: Pere (1893), Joan (1896), un altre Joan (1900), Josep (1902), Artur (1906) i Pasqual (1913). El primer Joan i Pasqual van morir al cap de poc d'haver nascut, de manera que de la família van sobreviure quatre fills. Pere es va casar a Mataró, traslladant-se més tard a Calella, on va tenir descendència; Joan va esdevenir religiós i missioner; Josep es va casar a Tordera i va viure i tenir els fills a Mataró. Finalment, Artur es va casar a Mataró i va tenir també descendents.⁵

LA INFÀNCIA DE JOAN SALVAÑÀ

Joan Salvaña i Casabella va néixer el dia de Sant Joan de l'any 1900. El seu pare, Serafí Salvaña (1889-1942), era obrer de la fàbrica de Can Corbes, anomenada més tard Can Colomer. La família va viure primer en una casa del carrer de Beat Oriol i, més tard, a la casa núm. 19 del carrer dels Àngels, dita Sagrada Família, on els deixaven viure a canvi de fer de porters i tenir-ne cura.

Serafí era extrovertit i sabem que li agradava recitar poemes.⁶ Quan un fabricant de cordes li va proposar de donar feina al seu fill Joan quan aquest només tenia nou anys, de seguida va estar-hi d'acord, sens dubte, per tal d'alleugerir les dificultats econòmiques que com a proletaris patien, però la seva muller volia que el seu fill continués els estudis. Per tal de conciliar les dues postures, el mateix Joan va proposar de treballar als matins i d'estudiar a les tardes. D'aquesta manera, va compaginar amb l'escola la feina, que consistia a donar voltes a una roda. Més tard, va treballar en una fàbrica de mitges on la feina era més ben remunerada, que segurament era Can Corbes. En les escasses estones lliures venia diaris, sobretot a l'arribada dels trens a Mataró. Anys més tard, comentava que de nen havia venut diaris comunistes.⁷

EL JUNIORAT I NOVICIAT A CATALUNYA (1915-1920)

L'11 d'abril de 1915 va ingressar al col·legi dels germans gabrielistes de Canet com a júnior. Com que estava endarrerit en els estudis, va haver de seguir un curs especial que féu juntament amb un altre alumne; d'aquesta manera, va avançar ràpidament i en uns mesos ja podia llegir en francès a la lectura del menjador. El mateix any es va produir el trasllat del juniorat de Canet a Caldetes⁸ i l'any següent va començar el noviciat. Més tard, va fer un retir preparatori per tal de prendre l'hàbit.⁹

L'any 1920 va visitar el col·legi de Caldetes el germà Michel, director del Collège de l'Assomption de Siam, que havia tornat a Europa per tal d'assistir al capítol general de l'orde que es reunia per primavera. Va entrar a Espanya amb l'objectiu de reclutar nous missioners, cosa que a França la legislació no els permetia. El motiu era que s'havien fundat dos nous col·legis a Siam, el de Saint Gabriel i el de Petriu i necessitaven personal. A tal efecte, van escollir dos religiosos, Joan Salvañà, a qui havien posat el nom religiós de Ludovico Maria (Lluís Maria) i el germà Montfort, d'origen basc.¹⁰

TRAJECTE A BANGKOK (1920) I PRIMERS ANYS A SIAM

Abans de marxar, els dos germans van fer un retir a Caldetes, juntament amb altres religiosos i, més tard, van anar de peregrinació a Montserrat. Finalment, els van organitzar un comiat solemne.¹¹

El darrer dia d'agost de 1920 van embarcar en el Legazpi, un correu vapor de la Compañía Trasatlántica que feia el trajecte de Barcelona a Manila. Hi anaven els germans Michel, Gerardo Mayela, Pedro de Ávila, Amado, Montfort i Ludovico (Joan Salvañà). Els dos primers, que ja estaven establerts a Siam i es trobaven de viatge de tornada, s'encarregaren d'ensenyar anglès als altres quatre, que hi anaven per primera vegada. El vaixell va passar pel canal de Suez i per Colombó, arribant a Bangkok el 8 d'octubre. A l'arribada al col·legi de l'Assomption queia

una pluja torrencial i els van donar la benvinguda amb l'orquestra de l'escola tocant cànctics triomfals. Malgrat el que pogués semblar, per a la gent del país va ser un senyal de bon auguri, atès que la pluja es considerava una benedicció del cel.¹²

L'endemà, els començaren a ensenyar anglès i tai. A Joan Salvañà li assignaren un mestre de literatura que creia que la llengua tailandesa s'aprenia llegint, així que havien de llegir i llegir sense entendre res de res. Aquesta dificultat a aprendre l'idioma va fer que més endavant, quan ell mateix va haver-lo d'ensenyar als altres europeus, elaborés sistemes més eficients d'aprenentatge.¹³

D'aquesta manera, al col·legi de l'Assomption es va dedicar a estudiar idiomes fins al mes de desembre, quan el destinaren al col·legi de Saint Gabriel. Posteriorment estudià italià, llatí i grec. Es diu que la llengua del país va ser la seva predilecta, i que arribà a adquirir coneixements de literatura i poesia en llengua tai a un nivell que pocs europeus havien arribat abans.¹⁴

Pel col·legi sempre se'l veia atrafegat, amb un llibre a la mà, mentre anava d'un lloc a l'altre. Sempre estava llegint, escrivint i estudiant. Amb el temps realitzà nombroses traduccions al tailandès de llibres religiosos, de la mateixa manera que també va escriure llibres catòlics, entre d'altres:

- *Vida abreujada de Nostre Senyor* en dos volums
- *Vida detallada de Nostre Senyor* en dos volums
- *Història de l'Església*
- *Deixeu que els nens vinguin a mi* (preparació a la com.)
- *Mes de Maria*
- *Mes del Sagrat Cor*
- *Visites al Santíssim*
- *Exercicis espirituals per a nens*
- *El Secret de Maria*
- *Catecisme de la Bona Premsa*
- *Història Sagrada en tres volums*
- *Els nou Primers Divendres*
- *Vida de Sant Lluís Maria*
- *Vida de Don Bosco*
- *Vida de D. Savi*
- *Vida de Sant Lluís Gonzaga*
- *Vida de Sant Joan Berchmans*

Quan va morir, estava treballant en els següents:

- *L'evangeli per als nens*
- *Les Epístoles de Sant Pau*
- *Els fets dels Apòstols*¹⁵

També va interessar-se per la música, que aprengué a través d'un curs per correspondència. Va compondre més de tres-cents cants; amb aquesta finalitat, utilitzava melodies del P. Gelineau, fent-hi alguns canvis per tal d'adaptar-les als sons tailandesos. La finalitat era fer la litúrgia en la llengua del país per facilitar la devoció dels fidels.¹⁶

A un nivell més anecdòtic, sabem que traduïa a la llengua tai la revista *Patufet* que li enviava des de Catalunya Folch i Torres, editant-la a Siam en l'idioma del país.¹⁷

LA SEGONA GUERRA MUNDIAL

L'any 1939 els seus superiors el van nomenar director de l'escola de Saint Paul de Petriu, on es traslladà tot seguit. Era una escola petita, on va aconseguir donar forma a la vocació del germà Rafael, que l'hauria de substituir quan ell no hi fos.

Amb la Segona Guerra Mundial, Siam va declarar la guerra a la Indoxina francesa, cosa que va provocar la persecució dels catòlics, ja que s'assimilaven als francesos. El cap d'educació de la província va demanar a Lluís Maria, llavors director de l'escola de Saint Paul de Petriu, que la tanqués com a mesura preventiva. Aleshores, es va traslladar a l'escola de l'Assomption per tal de supervisar l'ensenyament de tailandès en els quatre primers cursos, donant a més el curs de catecisme i de «croats».¹⁸

El 1941 Tailàndia, nom que poc abans el govern havia adoptat oficialment en lloc de Siam, signà una aliança amb els japonesos, permetent-los d'entrar al país per atacar Birmània i Malàsia. Per aquest motiu, la capital va patir nombrosos atacs aeris dels aliats i l'any 1943 el ministre d'Educació va ordenar el tancament de totes les escoles de Bangkok. Lluís Maria es va dedicar aleshores a formar el seu únic postulant, el germà Rafael, en el col·legi buit de l'Assomption, on restaren tan sols quatre persones i una cuinera, amb la finalitat de vigilar el centre. En un dels edificis va esclatar una bomba que va fer malbé part de la teulada, mentre que en altres parts del col·legi van caure bombes incendiàries. Disposaven d'un refugi on, a vegades, acudien alguns veïns que no havien fet cas de l'avís de les sirenes mentre esclataren les bombes. L'habitació de Lluís Maria estava dins l'antic dormitori comunitari, que també servia de taller d'escultura del germà Rafael i era el lloc on aquest rebia les classes. Si en el moment de sonar les sirenes que anunciaven els bombardejos estava donant una lliçió, el missioner enviava el deixeble a refugiar-se, mentre ell continuava treballant sense immutar-se. Sovint, estava treballant a la part més alta de l'edifici quan anunciaven un bombardeig i sempre hi havia d'anar algú per tal de dir-li que prenguéss precautions. Quan explotava la primera bomba, la gent sortia a mirar els avions que volaven fora de l'abast de les bateries japoneses.¹⁹

Durant aquests anys, va elaborar mètodes per ensenyar la llengua tai, que va perfeccionar més endavant mentre ensenyava els nous missioners arribats al país. També va donar classes a altres persones que no eren religiosos. D'aquesta manera, va ensenyar l'idioma al director de l'empresa danesa *The East Asiatic Company*; aquest en va quedar tan content, que després li va demanar si podia fer el mateix amb les persones més importants de l'empresa, com ara enginyers, arquitectes i capitans de vaixell, que en aquell moment i per causa de la guerra disposaven de temps lliure. Amb aquesta finalitat, es va agenciar una aula del col·legi buit, amb l'assistència a la classe de dotze persones. També li van demanar si podia assistir a les lliçons l'esposa d'un d'ells que estava interessada a aprendre l'idioma, però Lluís Maria es va excusar responent que, com a germà, tenia prohibit d'impartir classes mixtes.²⁰

Finalment, Japó es va rendir el 15 d'agost de 1945; immediatament després, els britànics ocuparen Tailàndia amb tropes transportades des de l'Índia i Birmània. Les tropes tailandeses desarmaren els japonesos, que acataren l'ordre de rendició procedent de Tòquio.

Si bé el missioner va patir els esdeveniments de la Segona Guerra Mundial al sud-est asiàtic, de no haver estat fora d'Espanya hagués perillat la seva vida, ja que durant la guerra civil van morir assassinats quaranta-nou germans gabrielistes per causa del descontrol que imperava a l'inici del conflicte en el bàndol republicà.

ELS ANYS POSTERIORIS A LA GUERRA

El 1948 es va fundar el juniorat de Saint Louis Maria a Sriracha, del qual va ser director Joan Salvañà. La ciutat era un mercat al costat de l'oceà, a 125 quilòmetres al sud-est de Bangkok, i un lloc de destí de vacances dels germans gabrielistes, juntament amb els orfes que tenien al seu càrrec, per la seva solitud, la brisa marina i el bosc.²¹

Cap a meitat de segle, al juniorat hi havia quaranta interns. Fou aleshores quan Lluís Maria es dedicà a captar vocacions, predicant per diverses escoles i esglésies. Era de paraula fàcil, animada i matisada i va aconseguir d'emplenar el juniorat. S'explica que en les expedicions de reclutador havia caigut diverses vegades als canals en entrar o sortir de la barca i que perdia constantment el portamonedes. En aquesta tasca, l'ajudaven altres germans més joves que havien arribat recentment al país.²²

Procurava formar els júnioris en les bones maneres, la virtut, la pietat i l'amor al treball manual i intel·lectual. Així, cada dia donava una lliçó de formació. De vegades era dur i inclús anomenava els «culpables», però acabava sempre de manera calmada, afectuosa i alegre; en aquests casos, conclouïa repartint caramels. En ocasions, hi havia qui criticava l'aparent desordre del juniorat i inclús els seus

mètodes, però la veritat és que dirigia de manera correcta el seu grup, posant-hi tota la voluntat. Un salesià comentà una vegada que veient el germà Lluís Maria amb els seus júnors, li semblava estar veient el mateix Don Bosco.²³

Els qui el van conèixer afirmen que Lluís Maria era senzill i molt sensible a la injustícia i als procediments que considerava indignes dels religiosos. Era franc quan parlava i desitjava sempre complaure els qui l'envoltaven. Bondadós amb els seus subalterns, exigia disciplina en el treball i obeïa sempre els superiors, encara que no hi estigués d'acord. Quan ensenyava la llengua tai volia transmetre també la mentalitat dels habitants del país, fent que així estimessin també la seva gent.²⁴ El P. Guillemín va escriure: «¡Cuanta virtud y cuanto abnegación había en él! ¡Qué intuición sencilla y profunda de un auténtico sobrenatural! ¡Qué fuerza de voluntad le llevaba a un trabajo apasionado, a tal punto que al verle se imaginaba uno que el cansancio le era desconocido».

Després de la seva mort, el bisbe de Bangkok, L. Chorin, escrigué: «Le F. Ludovico savait aussi et j'en ai eu maintes fois la preuve, respecter la pensée d'autrui avec droiture et mesure. Il était trop intelligent pour être un esprit étroit dans les dimensions et avait un sens profond de l'Autorité».²⁵

El 28 d'abril de 1953 el ministre d'Espanya a Banghok va reconèixer la seva feina amb l'entrega d'una condecoració. Aquest fet va tenir lloc el dia que celebraven la festa del fundador de l'orde, sant Lluís Maria Grignon de Montfort, en una casa propera al mar, on els germans feien la seva retirada anual. El ministre Fernando Vázquez va anar-hi expressament per tal de posar-li, a les onze del matí, la medalla al mèrit civil pels trenta anys de feina feta a Siam. Van organitzar un dinar i un religiós espanyol va llegir un discurs al ministre, per finalitzar entonant càntics en castellà i francès.²⁶ Joan Salvaña va regalar la medalla a un dels seus germans durant la seva tornada a Mataró l'any 1954.²⁷

RETORN A MATARÓ L'ANY 1954

Josep Salvaña, germà del missioner, feia temps que demanava als gabrieлистов, amb qui tenia amistat per haver estat durant un temps ingressat en un dels col·legis, que fessin tornar Joan per tal que la seva mare el pogués veure.²⁸ El seu pare havia mort feia més de deu anys i la seva mare Caterina havia complert els vuitanta. D'aquesta manera, els seus superiors el van instar d'anar a Mataró, no sense que Lluís Maria hagués de trencar la promesa, que havia fet anys abans, de no tornar a veure la seva mare si sobrevivia d'una malaltia.²⁹

En arribar a Barcelona, l'anaren a esperar les famílies dels seus germans Artur i Josep. Durant l'estada a Mataró es va quedar a dormir a casa de l'Artur, que era la més espaiosa. Va anar de visita a Sant Simó, –ja que en aquells anys Josep Salvaña i la seva família vivien a la casa adossada a l'ermita– i allà es va reunir tota la família, la de Josep Salvaña, la d'Artur Salvaña i la dels Casabella

–els familiars de la mare del missioner–, que vivien a la casa dita Can Fogonini de la muralla de Sant Llorenç. A Sant Simó varen fer unes fotos de família per tal de recordar l'esdeveniment.³⁰

Durant la curta estada a Mataró, el missioner va donar unes conferències a la Sala Cabañes, on va explicar les seves vivències amb un munt d'anècdotes i curiositats. Hi van assistir moltes persones, que gaudiren amb tot allò que explicava sobre el país.³¹

L'estada a Mataró va ser curta, d'uns dies o d'unes escasses setmanes, després de les quals retornà a Tailàndia, al seu col·legi de Sriracha.

EL DARRER ANY

De Sriracha el van destinar, l'any 1960, com a director d'un nou centre en construcció, en un indret apartat anomenat Saint Roch. Van dividir en dos grups els alumnes; mentre els grans es quedaven a Sriracha, els més petits, que portava ell, es van haver de desplaçar al nou centre. Era un lloc planer situat als afores, sense muntanyes, envoltat de canals, camps d'arròs i algunes cases de camp. La casa on vivien estava al costat d'un canal per on passaven les barques i, mentre ell s'hi estava amb un novici, es construïa una altra casa per als religiosos que havien de venir-los a ajudar. També hi havia una petita església de fusta, com també eren de fusta totes les construccions del voltant. La zona era inundable i en època de pluges quedaven sobre illes, de manera que al col·legi s'havia d'accedir en barca. Allà obtenien l'aigua d'un dipòsit de ciment on s'acumulava la de la pluja que queia de la teulada. Joan Salvaña va escriure la família dient que la gent d'allà era molt pobre, anaven bruts i l'aigua no era transparent. Per tot plegat, el missioner considerava que aquell indret estava molt allunyat de la civilització.³² Al col·legi tan sols hi havia cent vuitanta alumnes i estaven preparant el lloc on s'haurien d'hostatjar quatre-cents dos júnior.

Per algunes cartes enviades a la família, sabem que la primavera de 1960 es va començar a trobar malament sense, però, que s'identifiqués la possible malaltia. Més endavant, li detectaren el que podia ser un càncer d'estómac, per la qual cosa li feren una intervenció quirúrgica amb l'extracció de diversos tumors. Malauradament, no va superar la fase postoperatòria i l'endemà a la nit, dia de l'Assumpció, va morir a Bangkok. Els religiosos de l'orde van destacar molt aquesta data, que tenia per a ells un significat evident i més sabent que Lluís Maria era un gran devot de la Mare de Déu. Poc després van enviar una carta a la família, on es donava el detall dels darrers esdeveniments.³³

El funeral va tenir lloc a Sriracha, on fou enterrat al peu de la cova de Lourdes, al costat de la tomba del germà Pedro de Ávila.³⁴

Daniel Daví i Salvanyà

NOTES

- 1.- Es va publicar fragmentat en diversos números d'una revista de l'orde religiós. D'aquestes revistes, la família tan sols en va conservar les pàgines que parlaven del missioner, per la qual cosa no sabem el número i data de cada revista. Consegüentment, les aniré citant de forma genèrica. També apareix publicat tot sencer, de forma anònima i en llengua francesa, al *Bulletin de la Province du Siam*, núm. 111 (setembre de 1960), 3-15.
- 2.- La fotografia de la figura 8 s'ha extret de l'article de l'Hno. Amadeo María, «Honor al mérito». *La Obra Máxima. Revista de misiones carmelitanas*. Año XXXIII, núm. 392 (Sant Sebastià, desembre 1953), 364.
- 3.- Document transcrit a CEBRIÀ BARAUT, «Els documents, dels anys 1101-1150, de l'Arxiu Capítular de la Seu d'Urgell», *Urgellia*, IX (Lleida, 1988-1989), 194.
- 4.- La informació genealògica de Mosqueroles i Santa Maria de Palautordera s'ha obtingut de diversos documents notariais de l'Arxiu Històric Fidel Fita d'Arenys de Mar. El trasllat a Mataró es troba documentat al Padró Municipal de Mataró de l'any 1835 (Arxiu Comarcal de Mataró).
- 5.- Dades genealògiques extretes del Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró i de la parròquia de Sant Joan i Sant Josep de la mateixa ciutat.
- 6.- Informació oral de la família.
- 7.- GERMÀ F. DE A, «Hermano Ludovico María (Juan Salvañá Casabella)».
- 8.- Tot i que en deien de Caldetes, en realitat se situava al terme municipal de Sant Vicenç de Montalt, a tocar del poble de Caldes d'Estrac.
- 9.- GERMÀ F. DE A, «Hermano Ludovico María».
- 10.- GERMÀ JUAN MARÍA, «Hermano Ludovico María (Juan Salvañá Casabella)».
- 11.- *Ibídem*.
- 12.- GERMÀ JUAN MARÍA, «Hermano Ludovico María».
- 13.- *Ibídem*.
- 14.- GERMÀ F. DE A, «Hermano Ludovico María».
- 15.- *Ibídem*. L'autor no detalla quins són els llibres d'altres autors que traduï a la llengua tai i quins són els llibres que va escriure ell mateix.
- 16.- *Ibídem*.
- 17.- Informació oral donada per Leocadia Salvañà i Domènech i Roser Salvañà i Domènech.
- 18.- GERMÀ F. DE A, «Hermano Ludovico María».
- 19.- *Ibídem*.
- 20.- GERMÀ F. DE A, «Hermano Ludovico María».
- 21.- GERMÀ JUAN MARÍA, «Hermano Ludovico María».

- 22.- Ibídem.
- 23.- GERMÀ JUAN MARÍA, «Hermano Ludovico María».
- 24.- Ibídem.
- 25.- ANÒNIM, «Le frère Ludovico Maria - Juan Salvana», *Bulletin de la Province du Siam*, núm. 111 (setembre 1960), 15.
- 26.- AMADEO MARÍA, «Honor al mérito», *La Obra Máxima. Revista de misiones carmelitanas*. Año XXXIII, núm. 392 (San Sebastián, desembre 1953).
- 27.- Informació oral de la família.
- 28.- Informació oral de Roser Salvaña i Ongil.
- 29.- Informació oral de Roser Salvaña i Domènech i Leocadia Salvaña i Domènech.
- 30.- Informació oral de Roser Salvaña i Ongil.
- 31.- Informació oral de Magdalena Ongil i Bosch i Maria Ongil i Bosch.
- 32.- Informació de dues cartes del missioner al seu germà Josep Salvaña, enviades des del Collège Saint Louis de Petriu els dies 6 i 30 de juny de 1960 (conservades per Josep Maria Salvaña i Ongil).
- 33.- Carta sense data que van enviar als diversos familiars informant de les darreres actuacions mèdiques fins a la seva mort.
- 34.- GERMÀ G. M., «College St. Gabriel», *Bulletin de la Province du Siam*, núm. 111 (setembre 1960), 39.

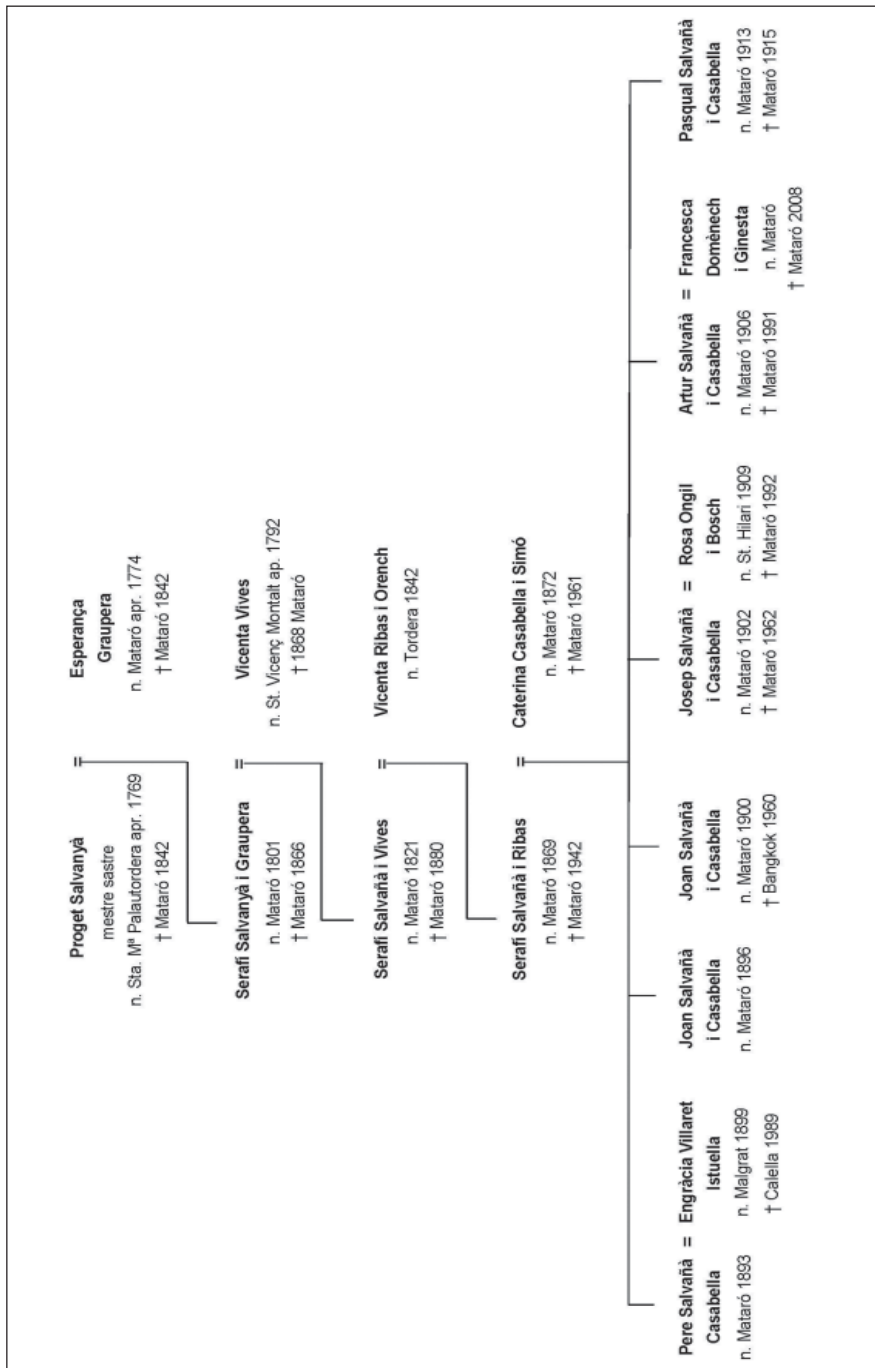

Fig. 1. Arbre genealògic dels Salvanyà i Casabella de Mataró.

Fig. 2. Família Salvaña i Casabella. Al davant Caterina Casabella i Serafí Salvaña. Al darrere, d'esquerra a dreta, els fills Joan, Josep i Artur.

Fig. 3. Joan Salvaña (germà Lluís Maria) en una escola de Siam.

Fig. 4. El missioner amb els seus alumnes.

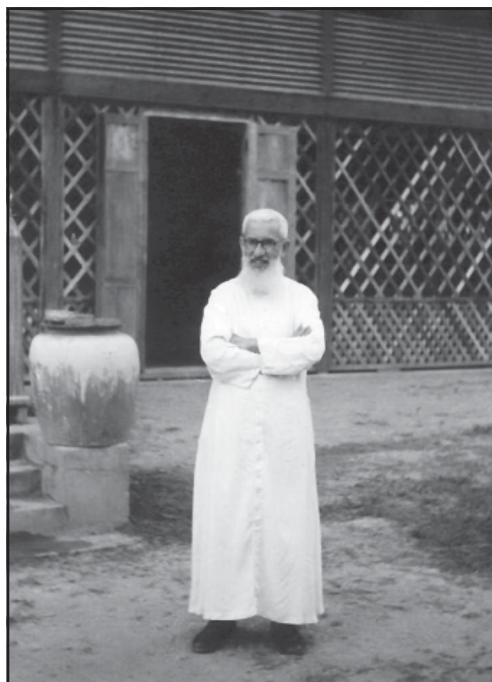

Fig. 5.
Joan Salvaña a Siam.

Fig. 6. Agricultor tailandès treballant el camp en una foto enviada pel missioner a la família.

Fig. 7. Joan Salvaña amb un grup d'alumnes.

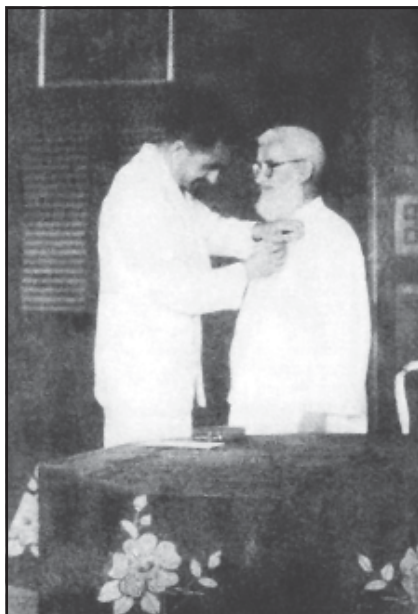

Fig. 8. Imposició de la medalla al mèrit civil per part del ministre d'Espanya l'any 1953.

Fig. 9. Joan Salvaña amb la família del seu germà Artur a la plaça de les Tereses (llavors dels Caiguts) durant la vinguda a Mataró l'abril de 1954.

Fig. 10. Joan amb la família dels seus germans Josep i Artur a l'ermita de Sant Simó de Mataró l'abril de 1954.

Fig. 11. El missioner amb la seva mare i els seus germans Josep (esquerra) i Artur (dreta) a la porta de Sant Simó (abril de 1954).